









1794 nr. 4 ba identisch mit 4<sup>c</sup>

" 4 bb " " 4 d

" 4 f ist fälschlich hinter 4 g ein-  
gebunden.



1795

1. Honnus, Christianus Gotlieb: Vid. juridici . . . Documenti:  
lectori benevole s. p. dicit. (ad Disputationem Frederici Alberti  
Schmittii insertam) Exponenda quaedam de jure ecclesiae  
religiosae singulariter in mutuo.
  2. Klotzsch, Joannes Georgius Carolus: Opera philosophica scripturae  
interpretatus, quam commendavit Kuntze, admissis poenit  
in explicanda H. T.
  3. Klugebier, Ernestus Augustus Christianus: De lege commissoria  
speciatim de praescriptione actionis ex ea datae
  4. Pflendauer, Ernestus Fredericus: De judiciis, a quibus et ad quae  
procurari licet in terris Electori Saxoniae subjectis.
  5. Stuebel, Christophorus Carolus: De justitia p. unum capi-  
tulum, quae in Saxoniae pertinent.
  6. Stuebel, [Stuebel], Christophorus Carolus: De jure liberorum  
illegitimorum succedendi in vacantibus bonorum paternorum  
secundum Saxoniae leges, artem patriciam, et non fori  
Saxonici.
- 6 b Titius - Neumann  
6 c Titius - Seeburg  
6 d Titius - Seeburg



7. Triller, Carolus Fredericus: Observationum de pacis illarumque finibus ex placitis juris naturae recte sentiendis specimen 6.
8. Wormdorffius, Theobaldus: Urd. jus. . . . Decanus: Lector benevole salatem (et representationem ~~isem~~ Inusti Frederici Pflasterhaueri iuritat)
9. Wormdorffius, Theobaldus: Urd. juris. . . . Decanus: (et representationem in ang. Corti Solomonis Zuckermani iuritat)
10. Wormdorffius, Theobaldus: Divortatus, s. qui disquiratur: de ex legibus Saxonicis, fructus industriales maxima labore parte peracta, semper restructurari c. Auct.
11. Wisandius, Georgius Stephanus: De ritu jurandi manu saltata vel pectori imposta.
12. Wisandius, Georgius Stephanus: Quarta forensis quatuor Vocatis conductis a feminis facta sit valida.
13. Zuckerman, Carolus Solomo: Origines comitiarum, quae in imperio sacro Romano-Germanico celebrantur.



166 Charitatus 1<sup>aa</sup> Boehmer

1796.

1. Thomelin, Christianus Godefridus: De poena ejus, qui ex  
mandatis est jura deliquit. 18 Kreyzig <sup>1<sup>aa</sup> Boehmer</sup>
- 1<sup>e</sup> Kreyzig 1<sup>d</sup> Kreyzig 1<sup>e</sup> Kreyzig 1<sup>e</sup> Kreyzig
2. Thaleszger, Joannes Augustus Hieronymus: De subordinationibus

2<sup>e</sup> observationibus: hoc in principiis juri Germanici

3. Wiersandis, Georgius Stephanus: Ord. jus . . . . . Vocamus: Lec-  
toris Generalis salubris (ad) Republicam suam. Probi-  
Gottlobi Borstje, iurista,

4. Wiersandis, Georgius Stephanus: Visceptiones juris

5. Wiersandis, Georgius Stephanus: De usu et effectibus jurisjurandi  
purgatorii (1797) Boehmerus, Georgius Rudolphus: De plantis  
Aroniacis praesertim a Cavanilles dispositis.

1797 A. L. Hoffmann

1. Jungnickel, Gottlob Fredericus Christophorus: De jure societatis  
arbitrariae armatae contra Anglos.

2. Kluegel, Ernestus Gouffroy: Collegii iuridici . . . . . in Vocamus:

1. l. c. (ad) Republicam suam. Gottlobi Frederici Christophori.

Jungnickel iurista) Frankfurt: Index verborum patet

2<sup>e</sup> Kluegel  
2<sup>e</sup> Kreyzig - Rennet



3. Zacharias, Carolus Solmus : Anctus in panis a fudo  
sine acquirunt sine retinendo prohibent ?

4. Zacharias, Carolus Solmus : De libertate Romano et civi-  
tatis Germaniae alim concena.



1748  
6/  
1744 4a

COLLEGII IVRIDICI  
IN  
ACADEMIA WITTENBERGENSI

H. T.  
DECANVS

D. ERNESTVS GOTTFR. CHRISTIANVS  
K L V E G E L

DIG. VET. P. P. O. CVRIAE PROVINC. ELECT. CONSIST.  
ECCLES. SCAB. ET FACVLT. IVRID. WITTENBERG. IV-  
DICII ITEM PROVINC. IN LVSAT. INFER. MARCH.  
ASSESSOR

L. B. S.

---

In est  
*de transactione in causa metallica imprimis  
venarum.*



COLLEGIUM WITTEBERGENSIS

THEOLOGICAL FACULTY

DECANUS

D. ERNESTUS GOTTFRIEDUS CHRISTIANVS

KEVREL

DIG. MET. P. BO. EVRIAE. PROVINC. BELGICAE. CONSIST.  
SERIES. SOCI. ET FACULT. THEOL. WITTEBERG. IN  
DIGIT. THEOLOG. ET LIT. IN. ET. M. C. C.

1777

L. M. S.

1777

In the University of Witteberg

1777





**T**ritum illud Germanorum prouerbiū: ein magerer Vergleich ist besser, als ein fetter Proceß, *utilius est*, interprete Krausio in tract. syn. proc. L. I. Cap. II. Sect. III. §. 4. *macre concordium quauis sententia pingui*, ita confirmatur experientia, vt plerumque parum lucri consequatur victor. Spes ipsa victoriae anceps est, et lubrica, non tantum propter varias Ictorum in his, vbi de iure et de interpretatione quaestio est, easque nonnunquam minus constantes opiniones, vnde deriuandum aliud prouerbialiter dictum, vltima sententia est optima sententia, scilicet non, quia optima, sed, quia vltima est: verum etiam ob exceptiones replicasue, quibus pars vtitur altera aduersus alteram, et ob incertum, quid testes sint dicturi, quanta futura sit vis probandi documentorum, quae ab aliis possidentur, aut, si res conscientiae aduersarii relinquenda sit, ob metum vel periurii, vel reservationis, quae dicitur, mentalis, vel ignorantiae, quod ad iurisiurandi finem et effectum, vel in iurando leuitatis, vel erroris in opinione de eo, quod factum est, vel denique, inprimis si de credulitate, vt solenniter dicimus, iurandum sit, ob aliorum persuasionem, quibus, si narrata ad commoda faciunt augenda, siue damna auertenda, credimus facilius. Ad haec accedit, vt saepissime expensarum quantitatem omne pretium non compenset, quo obiectum litis aestimandum est. Quod quamuis commune esse videatur omnibus fere humanis negotiis, vt impensae, temporis saltim, in quo ipso tamen ingens positum est pretium, longe superent utilitatem; vix enim alia excipi poterunt, quam si expleas, aut amicitiae et honestatis officia, aut ea, quae munus tibi in republica mandatam, vel ars postulat, quam profiteris: tamen in reliquis semper aliquid inest amoenitatis, lis vero taedium plena et molestiae. Rariores enim sunt ii, qui cum voluptate litigant.

Quae cum ita sint, homines, quibus cum aliis fuerunt controversiae de quodam iure, consilium ceperunt, eas amice componere



et de iis transigere, quod apud omnes gentes et omni tempore ita factum esse, vti sit etiamnum, ipsa res docet. Ita Romani ante, quam debitorem in ius vocabant, quid possint per disceptatores domesticos, amicos scilicet, quorum opera ad controuersiam componendam vtebantur, proficere, periculum faciebant: quin in ius iam vocati in ipsa ad praetorem via, vbi vindex sine fideiussor deficeret, transactione a lite liberari studebant, vti egregie ex verbis Sanctissimi generis humani Liberatoris *Matth. Cap. V. v. 25.* iuncto loco XII. Tabb. demonstrauit Heineccius in *Syntagn. antiqu. Rom. iurispr. illustr. L. IV. tit. VI. §. 18.* et *not. m. ibid.* Neque dilatio temporis, quae data fuit antiquitus apud veteres Germanos citato, aliam habere videtur causam, quam hanc, vt reus deliberare apud se potuisset, annon satius esset transactione litem finire, quamuis id spatium etiam ad exceptiones praeparandas impendi potuisset. Dilationem autem olim etiam reis datam esse, cum ipso ex Tacito *de mor. Germ. cap. XI.* paulo tamen obscurius, tum certe ex medii aevi legibus, v. g. *Leg. Sal. tit. XL. et XLIII. Leg. Wisigoth. Lib. II. tit. I. rel.* manifestum est. Postea coepit partium litigantium alterutra, lite siue tantum inchoata, siue etiam per aliquod tempus iam acta, rogare iudicem, vt tentaret, num aduersarium persuadere possit ad admittendum ea, quae sit oblaturus: quin ab ipsis iudicibus hoc coeptum est, vt impertirent ei negotio officium etiam nobile, et non rogati diem constituerent, quo inter partes concordiam restituere conaturi sint. Tandem passim per leges publicas, veluti in Saxonia Electorali *Ord. Pr. Rec. tit. I. §. 1. sequ.* iussi sunt iudices statim ab initio litis diem litigantibus ad eam rem, quatenus fieri potest, perficiendam dicere. Alicubi ad officium iudicis ex legum praescripto pertinet, vt id etiam, dum causa iamiam tractatur, faciat.

Quodsi in omnibus controuersis transactio suadenda est, profecto in causis metallicis, iisque proprie talibus, vt transactione futura lis praecidatur, prudentia postulat et iuridica, et oeconomica. Quam ob causam passim in legibus ad res metallicas pertinentibus iudex iubetur omni, qua par est, scilicet sine morositate et rursucitate, diligentia, vt, quae initium coepit, litem amice componat, aduocatis etiam remotis, operam dare, vt in Saxonia Elect. *Berg. Resolut. d. a.*



1709. §. 52. in *Cod. Ang. T. II. p. 396. Berg. Ord. d. a. 1589. art. XCIII. C. A. ib. p. 221.* in Bohemia: *Joachimsthal. Berg. Ordn. P. IV. art. 4.* secundum *Baullii inst. iur. met. Tit. II. Cap. XI. §. 17.* sive *art. I.* in ea ordinat. quae prodiit a. 1548. in Marggraviatu Brandenburgensi Franconico: *Markgr. Brandenb. Berg. Ordn. d. a. 1619. art. CXXI.* in *Illustris de Wagner Corp. Iur. metall. p. 497.* Quod ut eo melius atque diligentius fieri possit, inspectio ocularis iudicialis rei litigiosae, et, ubi opus, in ipsis fodinis vtiliter antecedit, quae perfici ante amicabilem tractationem a iudice nonnullis legibus iubetur, ut in *Württemberg. Berg. Ordn. d. a. 1597. I. Th. 1. Art.* in *Wagneriano Corp. I. M. pag. 573.* Quae supra scripsi, non esse causarum patronos admittendos, ne scilicet eorum adhortationes clientis animum ad litem praefereendam concordiae inducant, magnam habere potest vtilitatem. Hoc in lege Bohemica, *Patent die Bergwerksgerichtsbarkeit betreffend, d. a. 1781. §. 20.* in *laud. Corp. Iur. met. pag. 21.* expressis verbis praescribitur, ut, quod ad diem concordiae tentandae causa dictum, partes iubeantur ipsae, in persona ut dicere solemus, comparere. Per excellentiam autem appello causam metallicam eam, quae agit de rebus dubiis infra terrae superficiem, in quibus prae ceteris commendanda est concordia. Equidem ad causas metallicas plurima omnino negotia referuntur, quae, ut alibi, veluti in *Schönbergii Entwurf der Churf. Sächs. Berg. Proc. Ordn. adiecto eius Berg. Information art. 2.* et apud *Kraußium tract. proc. iud. L. II. c. VII. §. 2.* ita longiore indice enarrantur in ea, quam supra excitavi, lege Bohemica *d. a. 1781. §. 2. 3. 4.* Si vero de contractu in negotiis metallicis eiusque interpretatione quaestio est, si de servitute metalla quaerentis in alieni agrī superficie, de eo, utrum ius metallicum rite atque legitime acquisitum conservatumue sit, de solo eo, senior quis sit an iunior, de hypotheca in fodinam eiusque proventus constituta, de generali iure metalla fodiendi, de officio fodentium, vel potius praecedentium, lapides extrahentium et auhentium, contudentium, liquantium et specificantium, eorumque praefectorum, et de mille aliis, quae vel statim in oculos incurrunt, scriptura, testibus, atque rei facie externa probantur, quamvis causa sit metallica, in foro suo agatur privilegiato, aliis utamur verbis nominibusque, et modus, quo



causa geritur, propria ratione, ad normam legum metallicarum composita, gaudeat: tamen, quod attinet ad periculum causa cadendi, non videtur in ea id maius, quam in aliis causis, iisque non metallicis, esse, sed dubitationem de litis euentu talis res cum alia quacunque communem habet. Verum enim vero, si lis est de absconditis in terra, quin, quod multo maius est, interpositis media inter saxa eaque saepe durissima, et id quidem, quod difficultatem nonnunquam auget, in spelunca ingentem in altitudinem depressa, facile est ad perspiciendum, ad amice rem dubiam componendam maximas adesse causas, multoque, quam quae sunt in aliis negotiis, maiores. Equidem iamiam Cicero in libro de diuinat. L. I. §. 16. aurum, scripsit, et argentum, aes, ferrum frustra natura diuina genuisset, nisi eadem docuisset, quemadmodum ad eorum venas perueniretur. Nihil tamen secius, quae sit interna montis metalliferi facies, nunquam satis certum est. Indicia, quae nos spem concipere faciunt, plerumque dubia sunt et ambigua, quantumvis venae habitus ad quaerendum metalla alliciat. Venae sunt etiam steriles, metallum nouiter inuentum inuenit iterum desinit, definit ipsa vena, comprimitur ex utroque latere saxi, deflectit a via, quae directionis ipsius propria erat, mutatur in declinatione et obliquitate, reicitur in alium plane locum, nexu etiam deficiente, imo extra limites fodinae, quos vocabulo *Bierung* significant, vt quoque difficillime eius continuatio reperiatur, diuiditur in plures ramos, modo diuergentes, modo iterum coeuntes, dispergitur per frustra, praeciditur ab alia vena permeante ad eius latus eundem montem vel super eam descendente, coniungitur cum alia vel pluribus venis, atque ex hac coniunctione aliquam patitur mutationem, et quae forte alia sunt, quae spem minuunt aut prorsus frangunt, imo vt decipiamur, efficiunt. Quae omnia cum incertissima sunt, et praecideri, quia sunt occulta, nequeant, quin eiusmodi euentus nonnullis montium tractibus, veluti Iohann Georgenstadiensi, quasi sint proprii, natura enim, quamuis de his rebus quaedam regulae per experientiam a viris in istis negotiis peritis constitutae sunt, ab his tamen regulis, quas illi praescriptas putamus, non raro recedit: manifestum sit, amicabilem compositionem in his causis maximopere suadendam esse. Potest



est enim, cum diu agitata est causa, fieri, vt secundum eum, qui summo iure sibi diuitias terrae vindicasse putabat, sententia ferri nequeat, vti factum est ante paucos annos in illustri controuersia inter societates metallicas Freybergenses fodinae, quae Himmelsfust nominatur et eius, cui nomen Donat obere 3. 4. u. 5te Maasß est, cum post probationes peractas anno 1777. sententia secundum societatem Donaticam pronunciaretur ita, vt praeuio suppletorio de puteo prius effosso pro seniore in fodina declararetur, quae quidem sententia, quam publicam fecit editor libri: *über die Chursächsische Bergvergsverfassung pag. 20. in not. adi.* cum postea fodinae Donaticae praefectus, ex antiquo ritu stans super ipso puteo digitisque axi fuculae extrahentis impositis, supplens iusiurandum iurasset, non potuit societati Himmelsfürsticae non esse maxime molesta, siquidem haec fodina omnium Saxoniae est vberima. Accedit ad haec, quae commemoravi, si agitur de his, quae infra terrae superficiem sunt, neque ea iam detecta, quod non difficilis modo et ambigua, sed sumtuosa etiam sit probatio. Ipsa demonstratio per venae crustas probe dignoscendas, quae necessaria est ex consuetudine vel lege, v. g. *Churs. Mand. wie bey entst. Streit. in Bergsachen zu procediren d. a. 1775. §. 22.* fallere potest, *Bericht vom Bergbaue 11 Abschn. §. 51.* et quantos sumtus absumere plerumque debet probatio per laborem, nimirum saxa praecedentem, de quo in *laud. Mand. Sax. all. §. 22.* videas.

Prae caeteris igitur in eiusmodi causis omnis opera danda erit, vt transactione lis finiatur. Neque tamen alias causas metallicas his exclusas esse volo. Considerandum autem videtur circa talem transactionem primo quanam sint media, vt vtraque pars aequitatem in satisfaciendo alteri agnoscat, deinde dicendum erit, quid statuendum sit de personis, qui faciunt transactionem, tandemque, quae forma sit obseruanda, vt iure rata sit, explicandum esse existimo.

Ac primo quidem, eum transactio a sententia differat, et amice causa tractanda sit, necessarium omnino esse, nemo non videt, vt alterutra pars, reus inprimis, aliquid offerat, altera, plerumque actor, id acceptet, quod oblatum est, vti ex ipsa transactionis patet descriptione, qua est pactum de re dubia dato aliquo, vel saltim promisso, vel



vel etiam retento. Sane est aliquis modus, quo omnis lis de re aut iure aliquo necessario finitur, dummodo, cum dubia res sit, de qua agitur, et quaelibet pars, sibi aliquid iuris competere, credat, is in omnibus causis posset inuenire locum. Quemadmodum enim, si quis fatetur debitum et soluit, aut ius, quod actor postulat, fatetur et concedit, amplius lite opus non est, ita quoque, si reus id emat, vel permutet, cuius causa actor sibi ius vindicat, vel alio quocunque modo actorem praestet indemnem, controuersia optime ad finem perducetur. Hoc ipsum applicari potest ad eam speciem, cum lis super venas sit, siue magis, siue minus extensas, quae nostro idiomate verbis *Gänge und Rüsse* distinguuntur, siue in rimis, siue inter strata ortas. Reus enim ab omni lite liberabitur, si actoris fodinam redimat. Quod si placeat, potest vel tota societas metallica reae pretium totius fodinae, quae in aduersae partis dominio est, huic societati actrici offerre, vel illa reae singulis sociis actoribus pretium partium suarum, siue cuxorum, vel idem singuli focii societatis reae singulis sociis societatis actricis, vel denique singuli quidam focii reae societatis pretium totius fodinae agenti societati. Quicquid ex his fiat, nihil intererit, quamuis facillimus modus sit ultimo loco positus, quem proxime excipitis, quem primum enarraui. Nam tutissimum quoque et ad propositum finem maxime accommodatum erit, vt tota redimatur fodina, propterea quod, si restent cuxi nondum venditi, eorum domini ad desistendum a lite cogi nequeant, cum alias dolus paucorum sociorum reliquos suo fraudare posset patrimonio. Ne, vt existimo, plures quidem focii, qui hoc medio vti velent, vel tales, qui domini multarum partium sunt, v. g. si decem sint, qui simul sumti centum cuxos possident, id suis contractibus efficere possunt, vt reliqui suas partes vendere cogantur, cum in ea causa singulorum agatur res. Verum id longiorem videtur postulare tractationem, quam quod hac occasione explicari possit. Nam id quoque venit ad considerandum, quomodo res se habeat, si de tota fodina in ream societatem, vel quaedam eius membra transferenda agatur, quibusdam sociis consentientibus, dissentientibus aliis. Redeo ad ipsam illam transactionis speciem, quae omnino videtur optima. Hoc consilio, vt mihi relatum est, in supra enarrata causa Donatico-Himmelsfürstica focii Himmelsfürstien-

fes



ses coeperunt cuxos singulos quosdam redimere a sociis Donatensibus, verum infelici successu. Reliqui enim Donatici, siue forte suas partes in fodina Donatica carissime aestimantes, vt ab earum emtione abstinerere satius duxerint Himmelsfürstici, siue pertinaciores in lite prosequenda, noluerunt eodem modo litem componere, quae propter hanc causam continuari debuit. Saltim, qui emerant cuxos Donaticos, id eodem modo habebant, vt, etiamsi Himmelsfürstici fodina causam perderet, lucrum tamen pro rata eintarum partium ad ipsos socios Himmelsfürsticos pertineret. Verum hoc quoque lucrum, cum hi emtores vtriusque litigantis partes et rei et actoris sustinerent, per sumtus ex vtraque parte conferendos admodum minui debuit, vt proinde, si vera audiui, omni opus sit in hac specie circumspeditione, ne ex acquisitione rei ad actorem pertinentis nouum damnum oriatur. Iste autem modus locum quidem inueniet facile, cum fodina societatis reae fructus fert, qui sufficere possint impensis, siue vere sit fructuosa, *Ausbeutzeche*, siue symbola libera, *die sich frey verbauet*. Verum, cum vtraque fodina sumtuosa siue ita comparata sit, vt membra societatis a se ipsis, ex sua arca, impensas operis ferre cogantur, quales, *Zubussechen* appellatae, fodinae sunt plerumque, alio omnino opus erit transigendi remedio. Partes enim fodinarum sumtuosarum, quamuis iis in praefecturis tractuum montanorum siue negotiorum metallicorum, praesertim ob aediculas in superficie, trabeatones subter illam, machinas, atque instrumenta, quae in fodinae patrimonio sunt, pretium constitui, idque per singulos anni quadrantes publice notum soleat fieri, tamen re ipsa, teste experientia, nullius sunt pretii, et saepissime, vbi domino vacuae sunt, vel quia nullum vinquam habuerunt, vel, quia iuri renunciauit, vel, quia dominio in poenam impendii non soluti priuatus fuit, gratis a fodinae praefecto offeruntur. Quis igitur in his acquirendis emendo vtilitatem quaeret? Neque tamen domini eas partes donabunt, cum, si id vellent, controuersia existere non posset. Ipsi enim ob impensas iam consumtas, easque saepe magnas, hae partes non sunt sine pretio, quamquam eo imaginario et in sola spe admodum dubia consistente. Alterum itaque medium transigendi hoc est, quo in controuersis qui-



buscunque vtimur saepissime, vt summa quaedam pecuniae redimatur lis, qua soluta, si de venis controuerfantur, in continuandis operibus societas rea turbari amplius nequit, cum alias sequestrationi saltem opus sit, quod partim ipsa rei docet natura, partim etiam legibus praescribitur, vt in Saxonia *Mand. d. a. 1713. supra cit. §. 23.* Cum vero haec quoque, quam descripsi, ad transactionem perficiendam via repudianda videatur sociis reis, quia sumtus in sterilem fodinam iam impendendos noua symbola in bonorum suorum detrimentum augeri nolunt, superest alia transigendi conditio, quam collationem, vel commixtionem, vel communicationem, vel, si nouum vocabulum veniam sit impetraturum, communificationem appellare possumus. Id autem, quod volo, in eo consistit, vt societates metallicae, quae litigant, vel quibus controuersia iudicialis imminet, nouam inter se ineant societatem. Idque fieri potest, prouti res postulare videtur, duplici modo. Etenim possunt vel certa spatia areae fodinalis vtriusque sibi vicina conferre in commune, quo facto re ipsa noua oritur societas, cum vtraque transigentium praeter ea spatia suam aream reliquam, suasque quoad hanc operam, et rationes separatas retineat, et tantum intra aream, quam communem fecerunt, communibus impensis labores continuentur, fructusque intra illam percepti inter socios vtriusque fodinae aequaliter, siue inaequaliter, prout conuentum, diuidantur. Ex tali societatum metallicarum pactis nata est quaedam areae fodinae diuisio in solitariam siue propriam, et communem, *eigenes und gemeinschaftliches Feld.* Et hac ipsa transactionis specie in tractu montium Iohann Georgenstadiensi, in quo hac nostra aetate fodinae rarius fructuosae sunt, recentioribus temporibus multis, quae imminebant, litibus ante, quam ordirentur, omnis praecisa fuit causa, veluti a societatibus, quibus nomen est *Frisch Glück* et *Neujahrsmaassen*, item inter eas, quae appellantur *Gabe Gottes* et *Römische Adler*. Potest ei areae nouiter coniunctae proprium dari nomen, vt est illud *Römische Adler*, quod nomen spatio inditum est ex collatis areis orto, abscissis a fodinis *Frisch Glück*, et *Neujahrsmaassen*. Sed et in his coniunctis, quae tanquam noua aliqua fodina non immerito considerantur, cum proprius suus labor sit, opus erit pecunia.



peculiaribus societatis pro parte coniunctae ministris, certe praeter operas variarum classium, ut praecedentium, auhentium, seligentium, frangentium, comminuentium, purgantium siue, si maui, lauantium, praefecto vel praefectis harum operarum, quibus ex frequentiori scansione (etiamsi quorundam fere nulla sit) nomen est *Steiger*, plerumque etiam proprio fodinae, scilicet huius quasi nouae, curatore siue praefecto, qui a nostris hominibus montanis *Schichtmeister* appellatur, quando necessario quidem separatae ducendae sunt rationes. Haec tunc ad aequitatem proxime accedunt, si spatium vero similius determinari potest, quod controuersiae ansam praebet vel praebiturum est. Sed res potest esse magis perplexa, compluribus dubiis et impedimentis obnoxia, ut cautione maiore ex vna vel altera parte sit opus. Quae si ita sunt, possunt integrae fodinae duae, quin etiam plures, coniungi, quae nomina etiam coniungant, et, sub coniuncto nomine pro vna fodina habendae, vno deinceps vtantur fodinae praefecto, atque eodem, vel, si labores plures postulant, iisdem operarum praefectis, quamuis lapides non in vno, sed in variis locis praedicantur, qui pro parte olim vnius, pro alia parte alterius fodinae proprii erant, quod in lege coniunctionis eo minus aliquid mutare debet, cum id quotidie fiat in fodina, quae nunquam cum alia fuit coniuncta. Ita ex duplici fodina simplex facta etiam est in tractu montano Iohann Georg Wagsofort commiserentur. Nunc, cum anno 1783. coniunctae fuerint, nomen ita effertur: *Neu-Jahr und George Wagsofort*. Nouissime, cum magnae lites pluribus imminerent fodinis, alia transactione his obex fuit obiectus, cuius inter reliquas conditiones etiam haec est, ut fodina, cui nomen *Gabe Gottes*, tanquam separata, plane desinat, et coniungatur cum fodinis aliis duabus *Gnade Gottes* et *Neujahrsmaassen* dictis. Eam ob causam in libro antigrapho mutatio quaedam nominum necessaria facta, ut nunc sint haec: *Gnade Gottes Stolten mit halbem Antheile von Gabe Gottes, Neu-Jahremaassen mit halbem etc.* Verumtamen potest in ea causa quaedam oriri difficultas, quae ad diuisionem iuris in fodinam pertinet. Hoc ius, siue id dominium dicas, siue aliud magis conuenire putes nomen, si societas sit maior,



maior, *Gewerkschaft*, prout satis est notum, diuiditur in Saxonia in  
 128. partes, quas *Rure* appellamus. Equidem si multae partes in  
 coniungendis fodinis domino sint vacuae, res plana est. Fac enim  
 alterius 60. cuxos, alterius 50. dominis suis uti, satis enim experientia  
 docemur, in fodinis sumtuosis saepissime magnum numerum cuxo-  
 rum superesse, qui dominum quasi expectant, illi 60. et 50. cuxi  
 nondum implent numerum legibus determinatum. Quamobrem noua,  
 si ita appellari potest, illa fodina, ex commixtione iuris duarum orta,  
 bene consueto numero partium potest diuidi. Remanent enim adhuc  
 partes domino carentes. Si vero fociorum numerus ita excreuerit,  
 vt ex coniunctione cuxorum eorum numerus excedat legibus definitum,  
 veluti si coniuncti additione cuxi constituent numerum 150.  
 aliter rationes ducendae sunt. Hic autem duplex esse via videtur.  
 Aut enim minuenda est (quoad nomen, quia hoc ad impensarum vel  
 fructuum diuisionem re vera nihil facere potest) quantitas partis cuius-  
 que singularis, vt v. g. ex cuxo integro fiat  $\frac{3}{4}$  vel  $\frac{7}{8}$  vel  $\frac{2}{3}$  cuxi, vel  
 alius, quemcunque copia dominorum postulat, fractus numerus oria-  
 tur: aut numerus cuxorum constitutus augeri debet, vt fodina con-  
 siset non ex 128. sed ex 140. 150. cuxis vel tot, quot negotium de-  
 siderare videtur, quod, cum ipsa illa diuisio in 128. partes, quam-  
 uis legibus probata, tamen natura sua arbitraria sit, fieri potest quam  
 commodissime. Prior e contrario modus, si quantitas singularum par-  
 tium minueretur, aliquod in se habere potest incommodum. Nec-  
 cessarium enim esset, vt omnibus focis noua de inuestitura dentur  
 testimonia, ex quibus constaret, quod ad pristinos, ipsis concessum esse,  
 dimidium cuxum, vel cuxi duas tertias, aut septem octauas aut alias  
 quascunque partes. Sed, cum non redderentur priora testimonia,  
 quae data de integris erant cuxis, praeter incommodum scripturae et  
 multos labores eorum, qui negotiis metallicis sunt praefecti, id ordi-  
 nem rerum aliquatenus turbare, et dubium nonnunquam parere, sal-  
 tem heredes fociorum decipere potest. Neque puto quemquam pro-  
 pterea posteriorem modum fore reprehensurum, quod incertum sit,  
 quanta nunc constituenda sit pars maior fodinae, quae constans ex 320  
 cuxis, *Schicht* nominari solet, item *Stamm* siue 4 cuxorum, cum  
 nihil



nihil interesse videatur, vtrum augeas numerum partium maiorum, an numerum eorum in qualibet maiori parte. Hoc tantum, ne ordo in rebus gerendis nimis disturbetur, negotii videtur postulare natura, vt is numerus eorum maior 128. eligatur, qui non solum sufficiat, vt in diuidendis euis nemo, cui nihil dari possit, superfit, sed etiam commode, si partes maiores fodinae constituendae sunt, sine fractione, diuidi possit. Ita in ea coniunctione, quam supra enarraui, laudabili opera praefecturae negotiorum metallicorum Iohann Georgenstadiensis, vt legi in literis eam rem narrantibus, factum est, vt sociis cuiuslibet fodinae Gabe Gottes dictae pro vno integro eixo daretur dimidius in fodina Gnade Gottes et dimidius in fodina Neujahrsmaassen, et in his fodinis Gnade Gottes et Neujahrsmaassen numerus eorum augeretur vsque ad 192. Potest etiam alia fieri diuisio, et quamuis alias ius Romanum inuulter accommodetur ad causas metallicas, quippe quae apud Romanos singulari quodam iure gauisae vix videntur, tamen in eo tuto sequi poterimus Iustinianum et doctores iuris Romani antiquiores in doctrina de testamentis, vt ex asse pro rebus, quae circumstant, dupondium, tripondium faciamus. Haec igitur de isto transigendi modo. Sed possunt etiam societates metallicae pacisci ita, vt promittatur agenti pars lucri, quam rea ex sua fodina sit habitura, fere ad modum eius iuris, quod sociis cuniculariis (Stöckner dictis) legibus et consuetudine competit ex prouentibus sodinarum, quarum commodum per cuniculum quouis modo augetur. Forsitan adhuc sunt plura media, quibus metallicae controversiae tolli possunt, et quae varia causae conditio suppeditabit, quae peritioribus in his rebus inuenienda relinquo, in his sacris minus initiatus. Praeterea, quae proposui, ad controversias pertinent, quae de venis intra terram et inter saxa conclusis oriuntur. Neque de aliis, quae metalla spectant et negotia occasione eorum peragenda, aliquid dicendum habeo litibus. Vel possunt, quae scripta sunt, etiam si non omnia, ad eas quoque applicari, vel certe ad regulas componuntur communes transactionum in quibuscunque causarum controuersis.

Est itaque proximum, vt de personis agamus transigentibus. Nihil autem narandum est de vniuersalibus istis, quae in quacunque  
 b 3  
 necessa-



necessaria sunt transactione, veluti vt mentis compos sit transgens, iustitiaeque aetatis, vt facultatem habeat de bonis suis libere disponendi, et quae sunt alia. Ea enim ex doctrina iuris vniuersi satis nota sunt, quin hic transcribantur, neque obscurum est, in eiusmodi causa tutorum curatorumue consensu opus esse. Sed cum, vt alia fere omnia, ita quoque talem, de qua agitur, transactionem facere possimus vel ipsi vel per alium, de ea potissimum re dicendum est. Habet societas suum ministrum principalem, quem apud nos sec. *Mand. d. d. 26. Aug. 1713. §. 2. d. d. 30. Dec. 1718. et 20. Maii 1752.* ipsa eligit, praefectum fodinae, quem curatorem etiam nominari reperi. Is alio respectu institor societatis, alio syndicus est. De institoris officio neminem fore, qui dubitet, propterea existimo, quod, quae alias institoris sunt, scilicet cura reddituum, et impensarum a praefecto fodinae obseruanda, quippe qui curat, quae eroganda sunt in utilitatem fodinae, et quae ex eius fructuum pretio accipiuntur, emtionem igitur lignorum, instrumentorumque, solutionem mercedis operarum, venditionem metallorum, et quae alia huc possunt pertinere, atque de his omnibus reddit rationes, de qua re consulendus Amplif. Köhlerus *Utleit. zu d. Recht. und d. Verfass. bey d. Bergbaue in Chur-Sachs. 1. Abschn. V. Cap. §. 13.* cum aliis ab eo laudatis. Magis videtur ea quaestio anceps esse, an syndicus dici mereatur. Sane syndicus a Caio *l. 1. §. 1. D. quod cuiusc. vni. nom. describitur* sic, per quem agitur, fit, quod communiter (a societate) agi fierique oporteat; eaque descriptio ad fodinae praefectum, qui pro sociis recipit, expendit, soluit, aptissime potest accommodari. Quid? quod hi praefecti expressis verbis, quicquid ad commodum societatis, a qua sunt constituti, facit, active et passive bene gerere debere dicuntur in *Mand. El. Sax. d. d. 26. Aug. 1713. §. 2.* eandemque ob causam secundum hanc legem ii pro societate in ius vocari iubentur. Praeterea, quamuis fodinae praefectus societatis sit institor, nihil tamen prohibet, quin institor etiam sociorum mandatarius, aut procurator esse possit. Si obicias, praefectum fodinae procuratorem quidem esse communem, non vero syndicum, inutilis quidem in solo nomine videtur quaesita subtilitas: res tamen eo redit, vtrum societas metallica inter vniuersitates collo-

cari



cari possit. Nuperime inter aduocatos in quadam causa latius de eo disputabatur, quorum cum alter id affirmasset, alter idem negabat, contendens tantum societates metallicas totius cuiusdam montanae regionis simul iunctas vniuersitatem constituere, quod iterum ille negabat. Uterque minus recte. Primo enim, quod attinet ad alterius negationem, si vnus regionis societates cum societatibus alterius vel cum quocunque alio negotium haberent, nihil video, quod obset, quin haec quoque coniunctio societatum annumerari possit vniuersitatibus, quia vniuersitas aliqua ex compluribus etiam minoribus constare potest; saltem, id legibus prohiberi, non inuenio: deinde ex ipsis legibus omnium operarum, qui laborant in fodinis, sitis intra fines vnus praefecturae negotiorum metallicorum, societas, sub nomine Knappschafft, pro vniuersitate habenda, de qua videas Köhleri *librum supra all. Anteit. n. s. w. I. Abschn. V. Cap. §. 17.* et II. Abschn. V. Cap. §. 25. *sqq.* Tandem, vt alterius etiam consideremus inficiationem, non quidem omnis ex contractu nata societas pro vniuersitate haberi potest, quamuis publice permessa sit, veluti mercatorum aliorumque, quas vniuersitates sine iure dixeris: tamen collegia aut vniuersitates appellari debent illae societates, quae constitutionibus principalibus confirmatae sunt, vt habes in *l. 1. pr. D. quod cuiusc. vniuers. nom.* Quis autem negaret, societates metallicas principali constitutione esse confirmatas, cum tot leges earum priuilegiis prospiciant. Eiusmodi societas non soluitur morte socii, aut renunciatione. Habet finem communem, habet res communes, arcam communem, quae quasi ad formam vniuersitatis pertinet secundum *d. l. 1. §. 1. D. qu. cui. vn. nom.* habet igitur in praefecto fodinae etiam syndicum. Quid? quod sol eius aurifodinarum, vel argentifodinarum in ipso iure Romano iura vniuersitatis tribuuntur in *leg. cit. princ.* Obiciendum forsitan est, praefectum fodinae non eodem modo, vt alias ex praescripto legum syndicus, eligi. Non convocantur membra societatis, vt certo die electionis causa compareant; id enim non molestissimum solum foret, sed etiam vix fieri posset, cum partim multitudo sociorum, quae plerumque fodinarum est, partim, quod maximum est, hoc quoque ei rei sit impedimento, quod ex sociis paucissimi in eo loco, vbi fodina est, habi-



habitent, sed ingens eorum numerus degat plerumque in aliis locis, iisque inter se mirum quantum distantibus, ut, ab his postulare, ut conueniant, atque nonnulli eorum in iter impendant pecuniam, quae longe excedat omne pretium partis, quam in fodina habent, inhumanum fere sit; neque etiam, ut in loco fodinae mandatarium speciali instructum mandato habeant, coguntur, quod non solum ipsis periculosissimum, sed etiam toti rei metallicae, cum iste periculi metus in hominum mente libidinem, spe lucri futuri societatibus metallicis nomen suum dandi et impendia patienter ferendi, facillime supprimeret, maximopere foret damnosum; quibus ex causis, suffragia dari in scriptis magistratus iubet metallicus, litteris patentibus propterea ad membra singula missis. Hinc cum cesset conuocatio, de numero praesentium, qui syndicum eligant, nihil dicendum est, quamuis olim praesentes conuocatos fuisse, absentium vero eorumque, qui mandatarium non constituerant, nullam habitam rationem, concludere liceat ex *Ordinat. Metall. Ducis Georgii ao. 1536. in publicum emissa art. 128. vers. die Steiger und Schichtmeister in Cod. Aug. T. II. pag. 40.* Verum id constitutum fuit eo tempore, quo fodinae vberiores pendebant fructus, ut, homines inuitare ad consortium, opus non esset. Porro suffragia non per capita, sed per partes, quae sunt sociorum in fodina, numerantur, (siue, secundum dictum proverbiale, non numerantur, sed ponderantur,) si fodinae praefectus sit eligendus. Perantiquus is videtur in causis metallicis mos, quem simul commendat aequitas, ut numerentur non personae, sed partes fodinae. Ita electionem praefecti fieri debere, habes in *modo laud. Ord. Metall. d. a. 1536. loc. cit.* Legas idem in *de Schönberg Berg-Information rit. Schichtmeister th. 21* Aliud exemplum est in *Mand. Sax. d. d. 26. Aug. 1713. §. 2.* Tantum autem abest, ut vituperari possit haec institutio, ut etiam ad metallica negotia augenda valde conducatur, siquidem alias, quamuis de proprio cuiusque patrimonio agatur, tamen decem vel plures, qui coniunctim vnum cuxum, diuisum in suas particulas, possident, plus valerent, quam nouem, quorum quilibet dominus 10 cuxorum esset, et pati hi deberent, ut illi de ipsorum pecunia disponant. Sed ne ipsi socii quidem, ex praescriptione recentiorum constitutionum, ut *Mand. Sax. d. a.*



d. a. 1718. *supra* exciit. quemcumque volunt, ut alias sit in syndici constitutione, praefectum eligere permittitur fodinae, sed tantum vnam ex tribus vel, si sociorum contradictio id postulet, quatuor personis a magistratu metallico commendatis. Hoc autem sapienter constitutum esse credas, quando plerique quidem focii aliis in locis degentes, quis in loco, in quo fodina est, ad id munus aptus sit, nesciunt, vel generatim de scientia rei metallica ad eiusmodi officium abscisse necessaria iudicare nequeunt, ut iis etiam ab his, qui talem praefecturam ambiunt, imponi possit facillime. Tandem cum propter hanc causam, quod electio non omnino est libera, tum propterea, quod focii non conuocantur, id ad electionem fodinae praefecti applicari nequit, quod alias, cum vniuersitas syndicum eligit, obtinet, quod per maiora suffragia duarum tertiarum partium syndicus constituatur: sed in causa illa metallica, quem maior pars membrorum totius collegii, eaque quod ad dominium talis, optat, is ad munus admouetur, de quo vide verba in lege et Schönbergiano libro supra laudatis, item *Ord. Metall. Sax. d. a. 1589, art. 42.* et inprimis *Mand. El. Sax. saepe all. d. a. 1713. §. 2. verbis: wenn per maiora erwählet.* Itaque in hunc modum ex multis partibus electio praefecti fodinae differt ab actu, quo vniuersitas alia syndicum sibi constituit. Verum haec differentia in forma eligendi id efficere nequit, ut praefectus pro syndico haberi non debeat. Nam sunt alia etiam collegia praesertim nobilitaria, quae ista forma non vtuntur, atque, ut ab eo recedant, suo fere privilegio tuti sunt. Quae autem syndici sunt munera, ea quoque fodini praefecti. Haec cum ita sint, isque praefectus pro syndico societatis non immerito habeatur, consequeretur exinde, posse eum, inficis quoque fociiis, de venis, et quae circa illas dubia sunt, transigere. Nihilo tamen secius id affirmare non ausim. Id enim, ut transigat in causa controuersa, non videtur contineri in eius mandato, quod inest in iure iurando promissorio ante praestando, quam ad munus admouetur. Neque etiam cautio, quam praestat, proprie propter eiusmodi negotia exigi videtur, sed propter emtiones, venditiones, locationes, conductionesque, quas pro societate contrahit. Itaque mandatum habet, sed generale tantum, quod optime obseruat Auctor libri *Ueber die Chursächsische*



sächsische Bergwerksverfassung pag. 55. et distinctius illius Editor pag. ead. not. h. Non potest, egregie hic monet, aliquid pro societate facere, ex quo illa damnum passura sit. Non quidem videtur hoc vniuersaliter statuendum esse, cum, quae facit atque facere potest extra iudicium in causis ad administrationem fodinae pertinentibus, proxime ad speciale mandatum accedant; quin, si contraxerit, ex suo contractu in iudicio etiam agere et conueniri possit, quamuis tunc potius suo quam societatis nomine gerat, quae peragitur coram iudice; et, si citationem nomine societatis acceperit, societas condemnetur ex eius contumacia. *Mand. laud. El. Sax. d. a. 1713. loc. all.* Verum ea causa, quam tractamus, cum maximi sit vel fieri possit praecidit societati, soli praefecti fodinae arbitrio relinquenda non est. Accedit, quod praefecti superiores, etiam in suo officio, agnoscere debeant magistratum metallicum, unde apud socios suspicio oriri potest, praefectum magistratum contradicere non fuisse aulum, cum magistratus, cuius est suprema omnium fodinarum intra iurisdictionis suae fines cura, aliquid putet fodinae proficuum, ex quo ipse, praefectus, damnum redundare ad societatem existimauerit. His positis, nihil superest, vt transactionis causa considerate consulatur societati, quam hoc, vt socii singuli audiuntur, quod, quia maxima pars abiens est, scriptura potest fieri. Sed in hac re arduum mihi atque anceps ad decidendum videtur, vtrum transactio maioris partis obliget reliquos contradicentes. Equidem hoc verum est, litem, si possessores 70 kuxorum ab ea abhorreant, nomine societatis inchoari aut continuari per *Mand. Sax. Elect. d. a. 1713. loc. laud.* non posse. Tamen hoc, ex mea quidem sententia, non videtur id efficere, vt condiciones transactionis, quibus subscribunt liti contradicentes, etiam ab his, qui transactioni contradicunt, impleri debeant, quibus, vt, non quidem societatis, sed suo tamen nomine, litigent, permitti puto debere. Hoc partim negotii natura comprobatur, agitur enim de damno siue saltim lucri amissione singulorum, non, si rem accuratius contemplantur, de re vniuersitatis, quod in primis ex symbolarum collectione fit manifestum: partim id ex ipsis legibus demonstrari reor, si verba *Mand. El. Sax. d. a. 1713. loco saepe laud. der gemeinschaftliche Proceß seine Endschaft erreicht,* sententiamque,



tiamque, quae latet in vocabulo *gemeinschaftlich* interpretemur. Quae si legi conuenienter scripta putes, in ea specie nulla perficietur transactio. Nam vix continget, vt conditionibus promissis stare possint, qui transactionem optant, quando aliquid quidem dandum, restituendum, relinquendum est aduerfario, quod est in dominio vel condominio contradictorum, neque tamen sine pretio, saltim in spe. Caeterum hoc planum est, si focii expressis verbis fodinae praefecto mandauerint, vt quouis modo transigat de causa controuersa, quod mandatum tamen alii quoque potest dari, ratum esse, quicquid is fuerit pactus. De dominis autem fodinarum solitariis, siue simpliciter talibus, siue eum assumtis paucis maiorum partium in fodinae iure sociis, quos *Eigenhner* nominant, nihil addo. Hi enim facillimo negotio ipsi transigunt, et, cum praefecto fodinae careant, *Köhler l. c. l. Abschn. VIII. Cap. §. 21.* ne per talem ministrum quidem possunt litem componere.

Sequitur, vt de forma, quae obseruanda sit, nonnulla exponam. Quaelibet autem transactio iure communi, si pauca excipias negotia, extra iudicium atque in iudicio fieri potest. Quo posito, transactionem in causa metallica, quamuis spectat ad venas siue in vniuersum siue pro parte controuersas, extra iudicium etiam componi posse, existimabitur, vt tantum deinceps magistratus de ea fiat certior, neque in dubium vocare volo, dari forsitan species ita comparatas, vt magistratus huic transactioni iure contradicere nequeat: non tamen vellem auctori fieri sociis, vt ad solum fodinae praefecti vel membri cuiusdam societatis consilium ad ea, quae proponuntur, assensu suo improvidi accedant. Possunt enim variae animi commotiones esse in causa, vt, quamuis sine dolo aut lucri cupiditate, rem totam ex ea tantum parte describant, qua videtur bona et lucrosa, atque hinc conditio ad accipiendum inprimis apta. Quam ob rem multo consultum erit magis his, qui litem vel metuunt vel iam habent, vt omnia ad transactionem etiam pertinentia coram magistratu peragantur. Ad haec accedit, quod, si de fodinis vel earum partibus realibus, (cuxi, de quibus hic quaestio esse nequit, partes quidem sunt, sed intellectuales siue incorporeales, in solo iure consistentes) spatio nimirum



intra fodinae limites, in alium quocunque modo, adeoque etiam tunc, si condominium constituitur, transferendis agatur, id fieri sine investitura magistratus negotiis metallicis praepositi nunquam permittatur, unde planum fit, transactionem, quae tales in se habet condiciones, cuiusmodi sunt, quae supra, cum de mediis agerem, latius exposui, nisi a magistratu comprobetur metallico, omni vi atque effectu destitui. Sed sunt praeterea alia, quae commovere debent socios, ut in eiusmodi causa nihil fieri patiantur sine magistratus praescito. Nimirum secundum leges in officio suo praescriptas magistratibus optima est cuiuscunque fodinae suae iurisdictioni subditae conditionis, qualis nunc est, notitia. Ipse iudex semel, nonnunquam bis, per singulas anni quadrantes in cuniculos vel puteos fodinarum descendit, et, quid agatur, expiscatur, simulque suis videt oculis. Descendit etiam dirigendis operibus, in fodinis faciendis constitutus, iuratus vocatur, bis, vel, ubi opus est, pluries, omnia lustrat, audit cogitata praefectorum fodinarum, et, quid sibi videatur ad augendum cultum cum totius in sua regione montanae rei, tum singularum fodinarum, et ad harum commodum conducere, probe perpendit, quae fodinarum praefectorum consilia vitia exequenda, inutilia reiicienda sunt, secum reputat, et de iis omnibus ad magistratum, praefecturam negotiorum metallicorum, refert. His igitur viris, scientia rei metallica pollentibus, publica auctoritate constitutis, et iureiurando ad officium recte administrandum obstrictis, merito fides habenda. Quam ob causam confidere possunt socii metallifodinae, eos nihil, quod iis damnum asserre possit, probaturos, id vero, ex quo sperandum est aliquid, fore admissuros. Quae cum ita sint, forma transigendi in causis his haec videtur optima. Quamvis, utrum ea in omnibus montanis regionibus obseruetur, me nescire ingenue fatear, acta enim, quae talia comprehendebant negotia, nunquam versabantur mihi ob oculos: tamen, aliquando ita rem fere fuisse gestam, ex scriptis, quae legi, habeo compertum. Et, lite quidem nondum mota, vel iuratus vel fodinae praefectus, et ille quidem forsitan, cum explorat inter descendendum opera, porticus, (si ita dicere licet) fossas, vias et cuniculos subterraneos, siue omnes speluncas, in primis in quibus operae laborant,



laborant, situm etiam venarum in fodina, obseruat aliquam vel suspi-  
catur ex situ montis atque venae, item ex fine laboribus proposito, cau-  
sam, quae controuersiae occasionem praebere possit. De ea igitur  
iuratus vel ex propria scientia vel ex relatione praefecti fodinae, quam-  
uis haec sola ipsi secundum muneris qualitatem sufficere vix debeat,  
vel ipse praefectus fodinae ad magistratum metallicum, adiecto con-  
silio, quomodo lis auertenda sit, referat. A magistratu deliberan-  
dum erit, vtrum hac via, quae proposita est, vel alia quoque commo-  
dius controuersia possit praecidi. Aduocandi sunt praefecti fodina-  
rum earum societatum, a quibus lis est metuenda, quippe qui has  
repraesentant societates. His auditis, re ex vtraque parte expensa,  
oculari etiam, si opus sit, ab integro magistratu, et praesente parte  
vtraque, instituta inspectione, et statuto ab his omnibus, quid aequitati et  
fodinarum cunctarum, quae siue acricis siue reae partes deinde sunt  
in se susceptrae, vtilitati sit inferendum maxime, litterae patentes  
ad socios singulos de ea re, vt consentiant, erunt mittendae per nun-  
cios rerum metallicarum causa publice constitutos, qui, quia symbo-  
las colligere apud exteros solent, plerumque Zubus. Woten nominan-  
tur. Si accidat, vnum vel alterum fodinarum, quarum interest, prae-  
fectum consentire nolle in id, quod reliqui atque magistratus aequum  
putarunt, tamen existimo ob summum societatum praecidium ma-  
gistratum istas litteras ad socios dare posse. Suadendum est, vt man-  
detur sociis, vt animi sententiam, vbi perlegerint litteras, perspicue  
et statim ad suum nomen litteris patentibus suo ordine adiectum, ex-  
ponant, atque simul adiciatur, eos, qui id omittant, habitum iri pro  
consentientibus. Natura summarii, quae est in omni tractatione re-  
rum metallicarum iudicialium, id excusabit, si qua sint, quae eiusmodi  
obici possint agendi modo. Sed hoc quoque reor non inutiliter fieri,  
vt in istis litteris tota res plenius exponatur, quae sit causa illa, propter  
quam alteri societati ab altera lis metuenda sit, quibus rei momenti,  
cum illa, tum haec, defendatur, et, si fieri potest, ratio, cur ea-  
quae transactionis causa proposita sunt, pro illo medio haberi possint,  
quo facillime lis praecauenda sit. Ita possunt socii singuli eo melius  
apud se, consentiendumne sit nec ne, deliberare, vel, si rerum me-  
c 3 tallica,



tallicarum ignari sint, prout sunt plerique, peritiores de ea re consulere, si nolint suasiones sequi magistratus metallici. Iam consentientibus sociis transactio a magistratu confirmari potest, quamvis, cum omnis res iam apud acta et auctore magistratu tractata sit, id necessarium, nisi stylus curiae id postulet, vix putem. Magis autem opus est, si per transactionem aliqua domini translatio, vel eius in condominium aliquod mutatio fiat, vt inuestitura consueta res perducatur ad finem. De solitariis fodinarum dominis nihil est, quod dicendum sit, cum praesentes sint, causam suam ipsi dicere possint, et, modo amicae compositionis non plane sint impatientes, facillime plerumque viam, qua euitent litem, sint inuenturi. Quae autem de confirmatione pacti vel inuestitura obseruanda forent, ea cum sociis metallicis habent communia. Neque addam quidpiam de aliis causis metallicis, quae fere omnes vel ex contractibus praefecti, vel singulorum sociorum, aut eorum negligentia oriuntur. In his rebus, si discedas a modo causas coram iudice metallico tractandi, vix erit, quod singulare aliquid in transactione prae causis non metallicis prodatur. Postremo exponendum videtur, numquae alia facienda sint in transactione, cum lis iam coepta sit. Sed sunt omnino paucissima, quae hic mihi obseruanda videntur, cum describere superiora inutile sit. Primum igitur est, quod durante lite, causa saltem ex aliqua parte iam excussa, multo facilius sit via ad transigendum, siquidem, altera alterius partis exceptionibus replicisue quasi praeparata, vel cum media probandi innotuerint, praevideri fere potest sententia causam decidens, quae, quamuis incerta omnino, tamen vero sit similis. Alterum est, vt, vel ob ipsam hanc causam, et, quod partibus nunc sint aduocati earum rerum periti, quibus etiam pro more omne mandat negotium, nunc quoque tutius, consulto legitime syndico speciali mandato instructo, transigi cum hoc possit. Scilicet si is, re omni bene perpensa, vtiliter se negotium mandantium gerere, sibi persuadeat. Nam enim quoque, si meticulosior et anceps est in definiendo transactionis effectu, explorare posse sententiam eorum, a quibus mandatum habet, manifestius est, quam vt debeat demonstrari. Caetera hic quoque eadem mihi videntur esse, quae supra sunt exposita. Et de ea re quidem satis disputatum esto.

Nunc



Nunc alia proponenda sunt. Est enim commendandus ex ingenio atque doctrina sua

V I R

ORNATISSIMVS ET NOBILISSIMVS  
GVSTAVVS ALEXANDER BIELITZ

LIEBENWERDA SAXO

CANDIDATVS IVRIS VTRIVSQVE, ATQVE NOTARIVS

IMMATICVLATVS,

qui, quae huc vsque vitae fuerit ratio, sequentibus enarrat.

**N**atus sum Liebenwerdae anno huius seculi sexagesimo nono. Patrem habui IOHANNEM ALEXANDRVM, Serenissimo Electori a consiliis in commissionibus camerae, et praefecturae Liebenwerdensis praefectum, quem praematura morte 23. Ianuarii MDCCLXXXII. mihi, fratribus, sororibusque meis ereptum, pio amore, et magno sui desiderio etiamnum deploro; matrem vero IOHANNAM SOPHIAM DOROTHEAM, ex gente BERGIANA, nunc temporis CHRISTIANO AVGVSTO KVNADO, Serenissimi Electoris aequae a consiliis in commissionibus camerae, et praefecto Frauensteinensi nuptam. Prima literarum elementa hausi e lectionibus privatis b. GOLDAMMERI, Artium Magistri, qui posthac apud Bethanienses prope Annaburgum sacra administravit, nunc autem ante paucos annos ex hac vita ad coelites transgressus est. Deinde scholam Mühlbergensem frequentavi, e qua b. ROEDELII, illius scholae tunc Rectoris dignissimi atque fidelissimi, institutione in literis humanioribus instructor post biennium scholam Portensem petii, ibique sub ductu et auspiciis GEISLERI, HANDII, b. EFFERTI, BARTHII, HILDEBRANDI, WEISKII, LIEBELII, et SCHMIDTII optimorum praeceptorum, quibus quot et quantum debeo, verbis consequi non possum, per quinque felicissimos annos artes liberales colui. Anno aetatis meae decimo nono Vitebergam migravi, atque a S. V. D. DRESDIO, Rectore t. t. Magnifico, numero civium istius Academiae adscriptus sum. Vivos hic doctrinae fama celeberrimos audivi, in Philosophia nempe S. V. REINHARDVM, Exc. EBERTVM, et MEERHELMIVM, in Historia tam uniuersali, quam imperii Romani et Saxonica Exc. SCHRÖCKHIVM, in Iurisprudentiae vero disciplinis Ill. WIESANDIVM, KLÜGELIVM, et HOMMELIVM, nec non Exc. MENKENIVM, KOHLSCHÜTTERVM, et STÜBELIVM.



LIVM. Neque vero in hac literarum sede studia mea absolvi, sed hoc consilio adhuc in Academiam, quae Lipsiae floret, anno MDCCXCI. me contuli, in qua receptus a Rectore Magnifico BECKIO, interfui lectionibus philosophicis Exc. PLATNERI, Iurisprudentiam vero me docuerunt Ill. BAVER, RAVIVS, BIENERVS, et EINERTVS. Peractis ita studiis meis academicis, Praeside Ill. RAVIO, anno MDCCXCII. quatuor theses iuris controversi publice defendi, et paulo post, examine, quod pro praxi vocatur, non sine laude superato, Notarii etiam dignitate auctus sum. Lipsia decedens Franensteintiam abii, qua in ciuitate, tractui montano adscripta, parentes me non inuito animo receperunt, meque per biennium, quod ibi commoratus sum, tot tantisque beneficiis ornarunt, ut plura voto concipere nefas fuisset. Neque vero tempus meum Franensteintiae vacuum negotiis transegi, sed, speciminibus meis, ex actis praefecturae Freibergeris, Summo Regimini exhibitis, et ab eo probatis, Elector Serenissimus precibus meis concessit, ut munere Pro-Aetuarii in praefectura Franensteintensi fungar, et duce patre meo KVNADO negotiis forensibus praeesse addiscam. Viam mihi denique muniturus consequendis summis in utroque iure honoribus Vitebergam redii, atque illustrem Iurisconsultorum Ordinem modestis precibus rogavi, ut is me ad examen pro candidatura admitteret. Precibus meis locum dedit illustris ille ordo, atque studiis meis primo examine probatis, etiam alterum, quod vulgo rigorosum dicitur, mecum beneuole instituit.

In his examinibus Candidatus Nobilissimus Ordini nostro suam in omni iure eruditionem egregie probauit, ut illum etiam in maxime haberet dignum, cui summi in iure honores tribui possint. Hoc consilio defensus est sine praeside dissertationem, quam scripsit de iuribus singularibus atque immunitatibus ob rem metallicam in Saxonia concessis. Dies huic solemnitati dictus est III. Iulii mensis, quam ut RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, COMITES ILLUSTRISSIMI, PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI, OMNES DIVINAE HVMANAEQUE SAPIENTIAE DOCTORES, GENEROSISSIMI et NOBILISSIMI COMMILITONES sua celebrare velint praesentia, et Ordinis mei, et meo nomine, omni, qua par est, rogo obseruantia. P. P. Domin. II. post Festum S. S. Trinit. A. R. S. MDCCCLXXXIII.



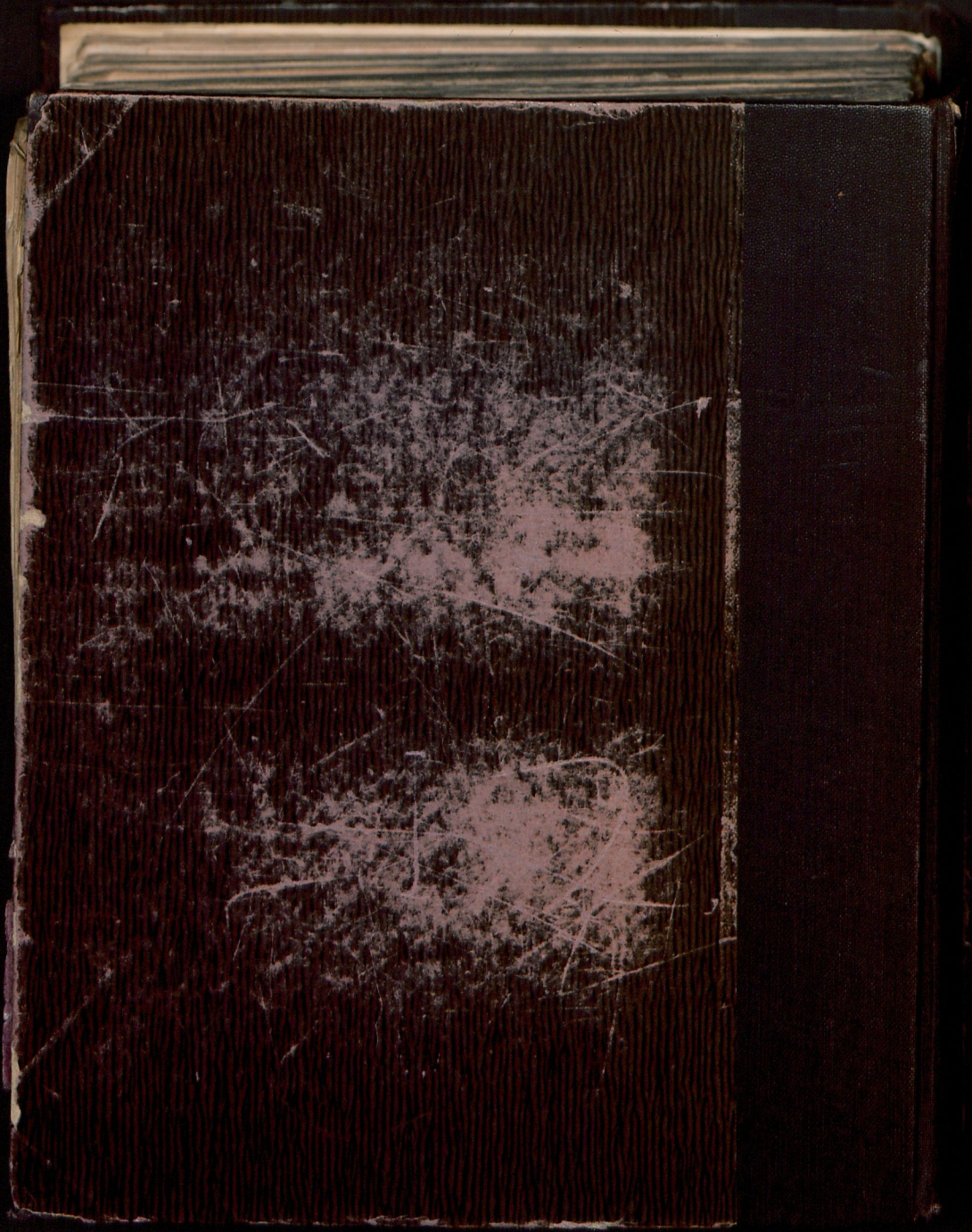
ULB Halle 3  
001 558 609



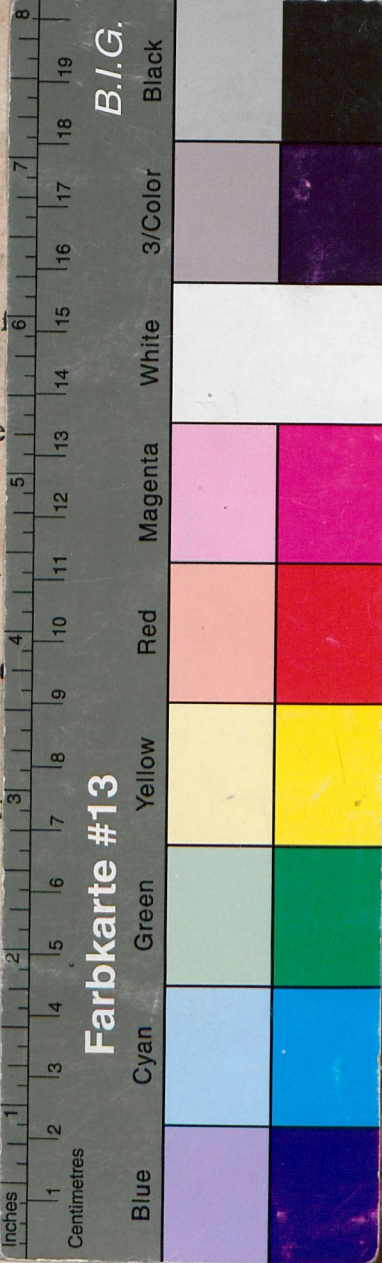
TH-206











10480

6/

1797

4a

COLLEGII IVRIDICI  
IN  
ACADEMIA WITTENBERGENSI  
H. T.  
DECANVS  
D. ERNESTVS GOTTFR. CHRISTIANVS  
KLV E G E L  
DIG. VET. P. P. O. CVRIAE PROVINC. ELECT. CONSIST.  
ECCLES. SCAB. ET FACVLT. IVRID. WITTENBERG. IV-  
DICII ITEM PROVINC. IN LVSAT. INFER. MARCH.  
ASSESSOR

L. B. S.

---

Inest  
*de transactione in causa metallica imprimis  
venarum.*

